Innspill til Energi2050 fra WWF Verdens naturfond

5. Har du noen generelle innspill på den foreløpige rapporten som ble presentert?

Natur presenteres kun som et hinder for omstilling, ikke som en klimaløsning, og potensialet for naturvennlig energiomstilling – som sol på bygg – mangler i analysen

Natur blir kun presentert som et hinder for utbygging av kraft til omstilling, og et offer for den. Perspektivet at naturen tar opp halvparten av alle menneskeskapte karbonutslipp per år - og er en viktig klimaløsning - mangler helt. Det samme gjelder perspektivet at omstilling fra fossilt til fornybart er avgjørende for å ivareta natur som påvirkes negativt av klimaendringer.

Det er riktig at hensyn til natur har vist seg å være den desidert viktigste faktoren for om nordmenn er positive til vindkraft, (opinionsundersøkelse av Fornybar Norge i 2024), og at natur må hensyntas bedre i fornybarutbygging i Norge for å få folkelig støtte. Derfor burte et viktig element i analysen være potensialet for å produsere mest mulig naturvennlig kraft. For mer kraft er nødvendig for å nå klimamålene.

Potensialet for omstillingsløsningene som gir minst naturfotavtrykk, som energieffektivisering, solceller på bygg, eller vindkraftutbygging på gråarealer og områder med degraderte økosystemer, presenteres ikke.

Ifølge ZEN er der for eksempel et potensial for 13TWh energisparing i 2030, og 40TWh i 2050 (forutsatt tilskuddsordninger, skjerping av nybyggsforeskrifter og samordning av byggeforeskrifter). Potensialet for sol på bygg i Norge er ifølge IFE 30, TWh og ifølge Multiconult 65 TWh.

At Norgespris tar vekk insentivene både for energieffektivisering og sol på bygg, og at salget av solseller stupt 90 prosent siden 2023 - mens utviklingen er motsatt i nabolandene – er viktige elementer som mangler i analysen. Det samme gjelder hindrene det innebærer for utvikling av sol på bygg at Norge ikke følger kravene om utvikling av solceller på tak i EUs EPBD-direktiv, eller kravene om nasjonal naturkartlegging for å finne gråarealer til fornybarproduksjon i fornybardirektivet.

Barriere for sol på bygg nevnes ikke blant barrierene for ny kraftproduksjon på side 17, og bør tas med der. Norgespris nevnes i det hele tatt ikke som en barriere på side 17 – hverken for energieffektivisering eller sol på bygg – og bør bli tydelig i presentasjonen.

WWF savner også tidshorisonten for å utvikle kraftproduksjon fra forskjellige energikilder i forhold til klimamålene og muligheten for å være et lavutslippssamfunn i 2050 – hvor sol på tak for eksempel har en kort tidshorisont, mens kjernekraft risikerer ikke å kunne produsere kraft i Norge før i 2050.

Mangler i analysen av EUs gassbehov og norsk petroleumsproduksjon

WWF mener at bildet som tegnes av EUs gassbehov og norsk petroleumsproduksjon ikke viser en fullstendig analyse av situasjonen. Det er ingen tvil om at norsk gass er viktig for EU nå, spørsmålet er hvor viktig det blir fram i tid. Analysen på slide 15 viser ikke hvor stor andel av importbehovet som dekkes av andre leverandører og langsiktige kontrakter. Den gir et misvisende bilde om at hele etterspørselen til EU skal dekkes av norsk produksjon, noe man ikke kan ta for gitt ettersom EU har et ønske om å ikke gjøre seg for avhengig av én enkelt energileverandør og derfor har inngått langsiktige gasskontrakter med flere land.

I tillegg til at vi mener det er flere logiske brister i resonnementet, er vi usikre om påstanden om at importbehovet for gass overstiger norsk produksjon, faktisk stemmer. Dette gjelder også om man forutsetter at EU og Storbritannia skal importere all sin gass fra Norge. WWFs egne anslag viser at man, hvis man legger til grunn at halvparten av produksjonen i Sokkeldirektoratets høyscenario er gass, vil produsere mer enn hele EU og Storbritannias etterspørsel i 2050. Dette ser også ut til å stemme med det grafen på slide 15 viser, i motsetning til konklusjonen til høyre.

Denne rapporten fra Menon finner at med en utslippsreduksjon på 90 prosent kan Norge potensielt dekke 66 til 86 prosent av EUs gassbehov i 2040, men konkluderer med at det er lite sannsynlig, og at det i stedet er sannsynlig at Norge kan beholde sin eksisterende markedsandel på rundt 40-50 prosent. Analyser fra Zero carbon analytics viser at tilbudet av rørgass fra eksisterende utbygginger samt langtidskontrakter dekker hele EUs gassbehov i 2040. At olje er inkludert i analysen gir liten mening ettersom det er et produkt som kan transporteres globalt og der det ikke er gitt at Norge skal dekke EUs oljebehov.

Vi vil også minne om at EU fortsatt jobber for et moratorium på fossilutvinning i Arktis og at de ønsker å boikotte kjøp av fossile ressurser i Barentshavet, noe som ble gjentatt av daværende energikommisær Kadri Simson i 2024. Dette innebærer at EU mest sannsynlig vil boikotte gass eksportert med et gassrør i Barentshavet.

For øvrig har Energidepartementet svart ut et verbalvedtak om gassrør i Barentshavet i Prop 1 LS 2025-2026 s. 32 der de skriver at det ikke har vært nok interesse blant selskapene for å gå videre med en prosess om gassrørledning i Barentshavet. Dette bør reflekteres i analysen.

Mangler i analysen av potensialet for gruvedrift på havbunn

I analysen pekes det på behov for nye satsninger og løsninger, og samtidig på utfordringene knyttet til nye satsninger som sprer ressurser, kapasitet og kompetanse utover. Som ny løsning presenteres gruvedrift på havbunnen, men koblingen til energifeltet framstår vag.

Analysen når det gjelder gruvedrift på havbunnen er for tynn og kunstig positiv (se mer fakta rundt dette i svaret under punkt 6). Den anerkjenner motstand fra EU og fra miljøbevegelsen, men mangler den lange – og stadig voksende listen over andre land og aktører som har bedt om et moratorium, og eller ekskluderer gruvedrift på havbunnen fra sine verdikjeder. Dette inkluderer 40 land, og nærmere 70 internasjonale selskaper og finansinstitusjoner, mange med store mineralbehov, som Apple, Google og Volvo. EUs investeringsbank har ekskludert industrien fra sine investeringer. Det samme har flere norske finansinstitusjoner som KLP og Storebrand.

Analysen viser til utfordringen med at nye satsninger trekker investeringer bort fra å videreføre eksisterende produksjon, men anerkjenner ikke sannsynligheten for at dette inkluderer gruvedrift på havbunnen, som risikerer å bli et blindspor i den grønne omstillingen, hvor ressurser og arbeidskraft brukes på en høyst usikker næring.

Norsk alenegang er ikke gunstig. Slide 7 viser tydelig hvordan det er lite internasjonal bevilgning til norsk petroleumsforskning. Her går Norge mot strømmen. Det samme vil også være gjeldende på gruvedrift på havbunnen. Vi oppnår mer med å gå i takt med partnerne våre.

6. Produksjon og omforming: Er det andre utviklingstrekk som har større betydning enn de opplistede?

Det er ikke rimelig at havbunnsmineraler trekkes fram som en større mulighet for å holde aktiviteten oppe i offshorenæringen enn for eksempel havvind og annen teknologiutvikling. Analysen legger alt for stor vekt på gruvedrift på havbunnen, som er en høyst usikker næring. Ressursvurderingen har flere ganger blitt vurdert som for tynn av blant annet Norges Geologiske Undersøkelse , og miljøkonsekvensene er dårlig utredet. Samtidig er det knyttet stor usikkerhet til hvorvidt det kan bli lønnsomt å utvinne gruvedrift på havbunnen, både ut ifra usikkerhet knyttet til forekomster, umoden teknologi, potensielt svært høye produksjonskostnader, og usikker mineralletterspørsel.

Analysen mangler også en vurdering av behovet for, og tilgangen til mineraler i tiden framover. (Se for eksempel Sintefs rapport The Future is Circular som blant annet viser at det går å redusere etterspørselen for kritiske mineraler til det grønne skiftet med 58% gjennom en sirkulær økonomi og teknologiske valg.)

Det er litt uklart i ressursanalysen om man refererer til at Norge har god tilgang på kritiske mineraler generelt, inkludert på land, eller om det kun gjelder havbunnen. Kilden som refereres inneholder fra det vi ser ingen vurdering av mineralforekomster i Norge, verken på land eller til havs. Sistnevnte ville vært en prematur påstand - gitt at det er stor usikkerhet knyttet til ressursforekomster på norsk havbunn, og ikke minst om de er økonomisk drivbare. Det er heller ikke vist til problemstillingen rundt prosessering av mineraler, der gruvedrift på havbunnen på nåværende tidspunkt ikke er mulig å prosessere i noen smelteverk.

7. Overføring og lagring: Er det andre utviklingstrekk som har større betydning enn de opplistede?

Punkt 9. om at drøftinger om gassrørledninger blir aktuelt på ny bør tas ut gitt at Energidepartementet selv har konkludert med at det ikke er nok interesse for et slikt rør. Samt at EU har vært tydelige på at de ikke ønsker gass fra Barentshavet. Et punkt om at Norgespris fører til mindre fleksibilitet for Europa og høyere kraftpriser ville vært mer relevant.

8. Sluttbruk: Er det andre utviklingstrekk som har større betydning enn de opplistede?

Punkt 8 trekker fram at sluttbrukere kan spille en større rolle inn i energisystemet, men ikke at det forutsetter at man ikke ødelegger insentivene for dette med subsidiert fastpris på strøm. Det store potensialet for sol på bygg i Norge, og hindrene for det, kommer ikke frem, (se mer om dette i vårt innspill under spørsmål 5). Betydningen av at Norge utsetter implementering av EU-direktiver som er viktige for å få fortgang i dette bør også reflekteres i analysen.

9. Dekker scenarioene bredden av potensielt utfallsrom for fremtiden? Hva mangler eventuelt?

Analysen er for tynn på risiko, kostnader og scenarioer for klima- og naturkrisen, og mangler en reell risikoanalyse som tar for seg de vitenskapelig forankrede scenarioene for manglende grønn omstilling.

Den adresserer i svært begrenset grad omdømmerisikoen tilknyttet gruvedrift på havbunnen, og gir for lite plass til viktige løsninger som sirkulærøkonomi og synergier med mineralforekomster på land – hvor det er store muligheter for mer ansvarlig utvinning og utnyttelse av ressurser.

Innsendt 131125 til sekretariat@energi2050.forskningsradet.no fra Kristina Fröberg, som er seniorrådgiver for klima og energi i WWF og kontaktperson for innspillet, (kfroberg@wwf.no), siden svarskjemaet for innspill ikke virket.